

Pastel is in de kunstwereld altijd min of meer een ondergeschoven kindje geweest. Toch zijn er beroemde namen uit het verleden op te noemen, zoals Rosalba Carreira en Jean Etienne Liotard, die kozen voor het werken met dit puur gebonden pigment. Ook het hart van portrettiste Thea Gerritsen (1959) ligt bij de pastels.

‘De basis is waarneming’

Haar atelier in de nok van een prachtige Drentse herenboerderij nabij Oosteinde ligt bezaaid met de meest uiteenlopende kleuren krijtjes. Van alle soorten en maten heeft Gerritsen wel wat op voorraad. De doosjes maken haar ‘hebberig’, licht ze toe. Elk merk heeft zijn eigen kwaliteit en specialiteit. De diepste donkere tinten van Sennelier en haar ‘gouden’ Henri Rochépastels, naast andere favorieten met mooie heldere, bijna fluorescerende kleuren.

LEERMEESTERS

Ondanks dat Gerritsen altijd een voorliefde voor tekenen en schilderen heeft gehad, besliste het lot eerst anders. Tijdens haar studie eind jaren zeventig ontmoette ze haar huidige man en samen met hem zette ze in Duitsland een bloeiende tandartspraktijk op. ‘Van het één kwam het ander en ik ben in een totaal ander vak terecht gekomen.’

Toch begon het op den duur te kriebelen en heimwee dreef haar tien jaar geleden met haar geliefde terug naar haar geboortestreek rond Meppel. ‘Ik ben toen heel bewust op zoek gegaan naar les, want het gevoel was heel sterk: ik wil tekenen en schilderen, dat ben ik.’ Gerritsen kwam haar docenten veelal toevallig op het spoor. ‘Ik zoek mijn eigen leermeesters. Ik ben op mensen afgestapt waarvan het werk me aanspreekt en van wie ik dacht iets te kunnen leren.’

‘Julian’ (2007), pastel, 30 x 21 cm.

Zoals modeltekenen bij Charles Henri. ‘Mijn basis is modeltekenen, dus tekenen en schilderen naar waarneming. Daar ben ik mee opgevoed en dat doe ik nog steeds. Jan Asselbergs is heel bepalend geweest voor mijn kleurgebruik en van Petar Meseldzija heb ik juist goed leren kijken en tekenen.’

PASTEL

Werken met pastel heeft Gerritsen zichzelf aangeleerd door het materiaal simpelweg uit te proberen. ‘Ik heb een doosje pastelkrijtjes dat ik ooit van mijn oma kreeg. Het fascineerde me, al heb ik er nooit iets mee gedaan. Totdat ik op vakantie ging naar Frankrijk en op zoek was naar sneldrogende olieverf. Een vriend raadde me pastels aan.’ Met een doosje pastels en een instructieboek toog Gerritsen naar Frankrijk maar vond er in eerste instantie weinig aan. Later kreeg ze in Londen het boek *The best of Pastel* in handen. ‘Dat boek is heel bepalend voor mij geweest. Het toont felle kleuren en allerlei kunstenaars die op verschillende manieren met pastel werken, tot aan een olieverf-effect toe. Daar herkende ik mezelf in. ‘Ik heb meer pastels gekocht en ben daarmee aan het werk gegaan; je kunt er zoveel mee doen.’

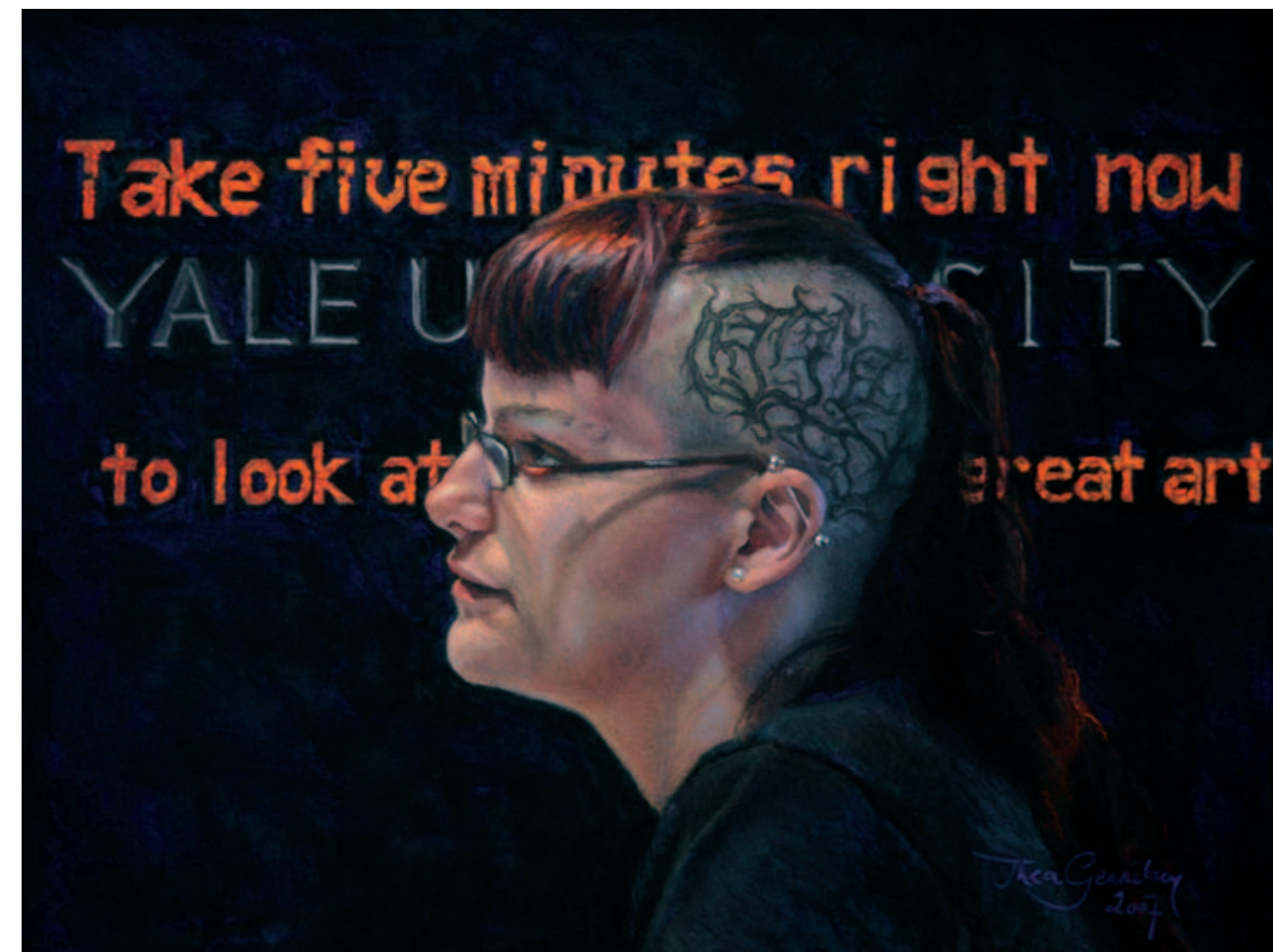
OPTISCHE MENGING EN KLEUR

Als ondergrond voor haar portretten gebruikt Gerritsen Colorfix van Art Spectrum dat aanvoelt als een licht soort schuurpapier. ‘Voor pastelkrijt heb je een drager nodig die ruw is, dat houdt het krijt goed vast.’ Het papier is in uiteenlopende kleuren verkrijgbaar. ‘Ik streef ernaar om de achtergrond zo veel mogelijk te bedekken. Er komen meerdere lagen pastel op, maar de ondergrond speelt altijd een rol.’

Een voorbeeld is een recent portret van Oscar Peterson (zie het Instructief artikel elders in deze Atelier). Dit werk, gemaakt op basis van een foto van René Keijzer, is een cadeau voor haar man die een groot fan is van de in december 2007 overleden jazzpianist. ‘Het origineel heeft een zwarte achtergrond. Ik heb heel bewust gekozen voor een achtergrond in terracotta vanwege het blauwe jasje. De complementaire kleur van blauw is oranje, zo krijg je een sterk contrast.’

‘Een neutrale kleur is gemakkelijker om op te werken dan een donkere achtergrond, omdat je kleuren in het laatste geval lichter overkomen dan bedoeld. Eén van de nadelen van pastel is dat de donkere kleuren niet erg donker zijn. Ik heb niet voor niets zo veel verschillende kleuren.’

‘John Biewald’s art on Yale’s Angie’ (2007), pastel, 30 x 40 cm.

'Danseres' (2007),
pastel, 100 x 70 cm.

Pastel laat zich niet mengen zoals verf. Gerritsen creëert in haar werk een optische menging. 'Als je verschillende kleuren naast elkaar zet, krijg je een bepaald effect. Dat maakt het materiaal ook zo spannend: alle laagjes spelen een rol naarmate de voorstelling rijker wordt.' Er zijn mensen die het pigment met de hand uitvegen over het papier. 'Dat is niet mijn manier van werken. Ik zet streepjes en daaroverheen komen weer nieuwe streepjes in andere kleuren. Uiteindelijk wordt het één geheel.'

Een groot voordeel is daarnaast dat de kleur niet anders opdroogt, zoals bij acrylverf. 'Als je het goed inlijst blijft pastel heel kleurecht.' 'In de eerste laag pastel werk ik het portret nog niet dicht, maar zet de compositie heel los op papier. Ik zie in een huid enorm veel kleuren, de opzet maak ik heel bont van kleur en uiteindelijk wordt het geheel zachter.' Laag voor laag worden de kleuren met een sterke toets aangebracht. 'Wat ik erg leuk vind om te doen, is met een combinatie van heel veel verschillende kleuren een bepaalde kleur in het portret bereiken. Het mooie van pastel is ook dat je een lichte over een donkere kleur kan zetten. Bij verf is dat precies andersom. Er is echter wel een grens. Je kunt niet eindeloos doorgaan, want dan krijg je een soort modder.' Gerritsen heeft in dat geval altijd een kwast en een stukje kneedgum bij de hand om een eventuele fout te kunnen corrigeren.

WAARNEMING EN AMBITIE

De afgelopen twee jaar heeft Thea Gerritsen in Amerika workshops gevolgd bij kunstenaar Daniël Greene. Komende zomer vertrekt ze wederom voor een periode

'Samen' (2005), pastel, 66 x 48 cm.

'Tribal' (2008), pastel, 60 x 45 cm.

van vier weken. 'Van hem heb ik het bepalen van een goede gelijkenis en het werken van donker naar licht geleerd. De portretten die ik in Amerika maak, zijn allemaal puur naar waarneming. Je kunt alles met foto's doen, maar de basis blijft waarneming.'

Momenteel gebruikt ze voor haar werk zowel modellen als foto's. Voor kinderportretten en bij de schilderijen van zwangere vrouwen is het praktisch onmogelijk om iemand gedurende het hele proces te laten poseren. Gerritsen heeft rust en een duidelijke structuur nodig om goed te kunnen werken. Haar atelier is dan ook een heilige plek. 'Als ik een paar dagen niet heb kunnen werken word ik heel onrustig. Ik ben ervan overtuigd dat als je iets erg graag wilt, dat je dan hoge eisen aan jezelf moet stellen. Talent alleen is niet genoeg, je moet heel veel leren en veel uren maken.'

Er gaat een enorme ambitie uit van de manier waarop Thea Gerritsen spreekt over haar werk: 'Ik wil het nooit meer loslaten: dit is het fijnste wat ik kan doen.' ■

Voor meer informatie: www.theagerritsen.nl

Tekst: Mirre Dieleman